

Ks. Marek Chmielewski

DWADZIEŚCIA LAT
SEKCJI DUCHOWOŚCI TEOLOGÓW POLSKICH*

Zainteresowanie problematyką życia duchowego, czyli – jak zaznacza Jan Paweł II – pewnym stylem „życia wedle Ducha” i „postępowaniem według Ducha” (por. VC 93; Rz 8, 4. 9) obecne jest już w najwcześniejszych pismach Ojców Kościoła, a w pewnym sensie nawet w Piśmie świętym. Chrześcijańska tradycja teologiczna w ciągu dwóch tysięcy lat dostarczyła niezliczonej ilości wybitnych dzieł duchowych. Pierwsze usystematyzowane traktaty teologiczne na temat życia duchowego, którym można byłoby nadać miano opracowań naukowych, zaczęły się pojawiać w dobie późnej scholastyki, a swój rozkwit osiągnęły w XVII wieku głównie w Hiszpanii, Francji i Włoszech, co nie znaczy, że polscy teologowie tej epoki nie mieli twórczego udziału w tej dziedzinie. Przeciwnie, znakomite studia na temat ascezy, modlitwy, kontemplacji, doświadczenia mistycznego, życia zakonnego itp., autorstwa takich teologów, jak jezuita: Mikołaj Łęczyczycki († 1653), Kasper Drużbicki († 1662), Daniel Pawłowski († 1673) i Tomasz Młodzianowski († 1686), dominikanin Mikołaj z Mościsk († 1632), karmelita Andrzej Cyrus († 1647), franciszkanin Stefan Chryzostoma Dobrosielskiego († 1676), marianin Stanisław Papczyński († 1701) i wielu innych, były znane i cenione za granicą¹.

Niesłabnące zainteresowanie duchowością doprowadziło do powstania w Rzymie pierwszych uniwersyteckich katedr teologii ascetyczno-mistycznej, najpierw na Uniwersytecie św. Toma-

---

* Opublikowano w: ks. M. Chmielewski, *Polscy teologowie duchowości 2003 („Duchowość w Polsce”, t. 8)*, Lublin 2003, s. 13-38.

¹ Zob. J. Misiurek, *Historia i teologia polskiej duchowości katolickiej*, t. 1 (w. XXVII), Lublin 1994.

sza „Angelicum” w 1917 roku, a dwa lata później na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim „Gregorianum”. Od tego momentu można mówić o teologii duchowości jako pełnoprawnej teologicznej dyscyplinie naukowej. Niebawem w całej Europie zaczęły organizować się różne ośrodki akademickie zajmujące się teologią duchowości. Polska nie pozostawała w tyle. Pierwszą katedrę teologii ascetycznej i mistycznej otwarto w 1957 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na wniosek ks. Antoniego Słomkowskiego († 1982), rektora tejże uczelni w latach 1945-1951. Rada Wydziału Teologicznego KUL na posiedzeniu w dniu 31 VIII 1957 r. jego wniosek przyjęła jednogłośnie, powierzając mu prowadzenie tej katedry². Na jej bazie staraniem ks. Waleriana Słomki rozwinęła się w następnych dziesięcioleciach Sekcja Teologii Duchowości, którą ostatnio przekształcono w Instytut Teologii Duchowości z czterema katedrami i dziesięciorgiem pełnoetatowych wykładowców³. Drugą, doniosłą zasługą ks. Słomkowskiego dla rozwoju teologii duchowości w Polsce było powołanie Prymasowskiego Studium Życia Wewnętrznego w Warszawie w 1962 r. Ponadto będąc członkiem poszerzonej Podkomisji Studiów przy Konferencji Episkopatu Polski pełnił jednocześnie funkcję przewodniczącego Sekcji Ascetycznej w ramach Specjalistycznych Sekcji Pracowników Naukowo-Dydaktycznych Wyższych Uczelni w Polsce. W takim charakterze występował na forum Kongresu Teologów Polskich, który odbywał się w Lublinie na KUL w dniach 21-23 IX 1971 r. Można zatem powiedzieć, że ks. Słomkowski jest jakoś wpisany w „prehistorię” obecnej Sekcji Duchowości Teologów Polskich.

---

² Zob. J. Warzeszak, *Ks. Antoni Słomkowski 1900-1982. Rektor i odnowiciel KUL. Teolog – rekoлекcjonista, człowiek sumienia*, Warszawa 1999, s. 185; W. Słomka, *Wkład ks. Antoniego Słomkowskiego w polską teologię duchowości*, w: *Ksiądz rektor Antoni Słomkowski. Stulecie urodzin*, red. M. Chmielewski, Lublin 2001, s. 105-115.

³ Zob. M. Chmielewski, *Instytut Teologii Duchowości KUL*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Lublin-Kraków 2002, s. 355-357.

I. Powstanie i organizacja

Powstanie Sekcji Duchowości Teologów Polskich (dalej: SDTP) wiąże się ściśle z ogólnopolskimi kongresami teologicznymi, które począwszy od 1928 roku były organizowane z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Teologicznego. W latach pięćdziesiątych PTT zostało zlikwidowane w jego wymiarze ogólnopolskim z motywów ideologicznych ówczesnych władz państwowych. Pozostał jedynie oddział krakowski. W tej sytuacji inicjatywę zwoływania i organizowania ogólnopolskich kongresów teologicznych przejęła Konferencja Episkopatu Polski. Kongresy w latach 1958 i 1966 organizowała Komisja Episkopatu do Spraw Seminariów, a później Komisja Episkopatu do Spraw Nauki Katolickiej, powstała w 1968 r.⁴

W celu rozwijania działalności dydaktyczno-naukowej w ramach określonej specjalizacji teologicznej, już podczas Kongresu Teologów Polskich w 1958 roku powołano do istnienia Specjalistyczne Sekcje Pracowników Naukowo-Dydaktycznych Wyższych Uczelni w Polsce. Formalną podstawą ich działania stał się *Regulamin* zatwierdzony przez 119 Konferencję Episkopatu Polski, która obradowała w Krakowie dnia 6 V 1970 r. Regulamin ten stanowi, że:

1. Pracownicy naukowo-dydaktyczni poszczególnych dyscyplin w wyższych uczelniach katolickich w Polsce tworzą Sekcje Specjalistyczne;
2. Konferencja Episkopatu Polski powierza troskę o sekcje Komisji do Spraw Nauki Katolickiej;
3. Na czele sekcji stoi kierownictwo, wybierane zwyczajną większością głosów przez członków sekcji na pięć lat w składzie: przewodniczący, wiceprzewodniczący i sekretarz;
4. Zadaniem sekcji jest:

---

⁴ Zob. A. Kubiś, *Wprowadzenie*, w: *Chrześcijaństwo a kultura polska*, red. M. Jaworski, A. Kubiś, Lublin 1988, s. 9.

a) inicjowanie i koordynowanie współpracy naukowej i popularyzacyjnej członków sekcji,

b) przygotowywanie programów i doskonalenie nauczania poszczególnych dyscyplin naukowych,

c) organizowanie dorocznych spotkań członków sekcji, na których będą omawiane sprawy naukowe i dydaktyczne danej specjalizacji;

5. Udział w spotkaniach członków sekcji jest obowiązkowy. Koszty tego udziału pokrywa uczelnia, w której dany pracownik jest zatrudniony;

6. Regulamin niniejszy wchodzi w życie w chwili zatwierdzenia go przez Konferencję Plenarną Episkopatu Polski.

Z inicjatywą powołania SDTP wystąpił ks. prof. dr hab. Walerian Słomka, ówczesny kierownik Sekcji Teologii Duchowości KUL. Okazją do tego był V Kongres Teologów Polskich, który odbył się w KUL w dniach 14-16 IX 1983 r. pod hasłem: „Chrześcijaństwo a kultura polska”. Na pierwsze zebranie przybyło 15 osób. Niestety, w archiwum SDTP nie zachowała się lista obecności. Spotkaniu przewodniczył ks. prof. Słomka, który mając na uwadze fakt istnienia już Sekcji Ojców Duchownych, zaproponował utworzenie nowej Sekcji składającej się z dwóch Podsekcji: ojców duchownych i wykładowców teologii duchowości. W toku dyskusji ustalono, że obydwie Podsekcje będą ze sobą współpracować w ramach jednej Sekcji pod nazwą Sekcja Teologii Życia Wewnętrznego. Miało się to przejawiać m.in. w składzie zarządu Sekcji. Przewodniczącym będzie wybierany samodzielny pracownik naukowy, zaś jego zastępcą ojciec duchowny wybierany przez Podsekcję Ojców Duchownych. Pierwszym przewodniczącym Sekcji wybrano prof. dr. hab. Eugeniusza Weronę SAC⁵, wiceprzewodniczącym ks. dr. Stanisława Zygarowi-

---

⁵ Zob. M. Chmielewski, *Ks. Eugeniusz Weron pierwszy przewodniczący Sekcji Duchowości Teologów Polskich*, w: *W służbie prawdzie i miłości. Powołanie do świętości i apostołstwa. Księga pamiątkowa dedykowana księdzu profesorowi Eugeniuszowi*

cza – ojca duchownego WSD w Przemyślu, zaś sekretarzem – dr. Czesława Kozłowskiego SJ.

W drugim dniu posiedzenia Sekcji ks. prof. Słomka odczytał swój komunikat naukowy na temat: *Relacja między religią a kulturą*. Podczas dyskusji, jaka miała miejsce, postanowiono w ramach programu prac Sekcji zająć się opracowaniem podręcznika teologii duchowości dla seminariów duchownych, jak również uwzględnić w działalności naukowej Sekcji problematykę historyczną duchowości polskiej. Na koniec postanowiono, że Sekcja zbierać się będzie raz w roku, zwykle w porze jesiennej. Następne posiedzenie zaplanowano na listopad 1984 roku w Warszawie.

II. Pierwsze dziesięciolecie

1984. Do pierwszego spotkania Sekcji doszło w WSD w Poznaniu dnia 6 IX 1984 r., na zakończenie dorocznych rekolekcji dla ojców duchownych. W słowie powitania przewodniczący wskazał na trzy zasadnicze motywy tego zebrania, mianowicie: wcale niebagatelna sprawa zobaczenia się i poznania, „inwentaryzacja” potrzeb związanych z dydaktyką teologii duchowości i formacją życia duchowego w seminariach oraz wspólne poszukiwanie sposobów zaradzenia tym potrzebom. Taką wiodącą potrzebą okazał się podręcznik teologii duchowości dla seminarzystów, toteż spotkanie było zdominowane merytoryczną dyskusją nad jego układem i treścią. Wypowiadali się m.in. dr Otto Filek OCD, ks. dr Jacek Jezierski, ks. dr Andrzej Santorski, ks. dr Stanisław Sikorski, ks. dr Leszek Slipek i ks. dr Stanisław Zygarowicz. Zaproponowano tytuł: *Teologia życia duchowego*, zaś ideę powołania jako myśl przewodnią.

Weronowi SAC z okazji 85. Rocznicy urodzin i sześćdziesięciolecia święceń kapłańskich, red. P. Góralczyk, F. Mickiewicz, T. Skibiński, Poznań 1998, s. 51-60.

Obok tego zgłaszano potrzebę opracowania małej encyklopedii lub słownika duchowości, a w ostateczności przynajmniej przetłumaczenia któregoś z licznych dzieł włoskich lub francuskich. Ponadto, idąc za sugestią ks. Weronę, uchwalono ostatecznie nazwę Sekcji: „Sekcja Teologii Życia Wewnętrznego”, jako bardziej utrwaloną w literaturze teologicznej i odpowiadającą konwencji języka polskiego.

1987. Kolejne posiedzenie Sekcji odbyło się dopiero trzy lata później na Jasnej Górze dnia 4 IX 1987 r., również na zakończenie Ogólnopolskiej Konferencji Ojców Duchownych Wyższych Seminariów Duchownych Diecezjalnych i Zakonnych. Udział wzięli m.in.: ks. Marian Bańbuła (Łódź), ks. Edward Chmura (Przemyśl), O. Filek OCD (Kraków), ks. Karol Hołubicki (Gorzów-Paradyż), ks. J. Jezierski (Olsztyn), ks. Jerzy Kowalski (Kraków), ks. Kazimierz Matwiejuk (Siedlce), Marian Mucha FDP (Zduńska Wola), ks. Adam Ochał (Wrocław), ks. Stanisław Olejnik (ATK Warszawa), ks. Tomasz Rusiecki (Kielce), Albert Szcześniak OFMConv. (Łódź), ks. Andrzej Skiba (Przemyśl), ks. Józef Skorodiuk (Siedlce), ks. L. Slipek (Warszawa), ks. Jan Szkodoń (Kraków), ks. Jerzy Świnka (Pelplin), ks. Ireneusz Werbiński (Włocławek), E. Weron SAC (PSŻW) i ks. Franciszek Wróblewski (Łomża).

Otwierając obrady przewodniczący Sekcji zauważył, że ze względu na wieloletni własny rytm pracy Podsekcji Ojców Duchownych, współpraca z Podsekcją Wykładowców nie układa się korzystnie, czego wyrazem jest niska frekwencja tych ostatnich. W tym kontekście wspominał o zebraniu przewodniczących poszczególnych sekcji, jakie miało miejsce 11 II 1987 r. w Warszawie w Sekretariacie Episkopatu, podczas którego kard. F. Macharski, przewodniczący Komisji Episkopatu do Spraw Nauki Katolickiej mówił o konieczności wprowadzenia surowych sankcji wobec wykładowców opuszczających doroczne zebrania swojej sekcji.

W międzyczasie, od ostatniego zebrania ukazała się książka ks. prof. Stanisława Witka pt. *Teologia życia duchowego* (Lublin 1986), toteż zaprojektowane prace nad podręcznikiem teologii duchowości wstrzymano. Wydawało się to nawet korzystne ze względu na podejmowaną reformę polskiego *ratio studiorum*, które powinno szerzej uwzględniać naszą dyscyplinę teologiczną. Podczas tego spotkania poddano to pod dyskusję, w wyniku której stwierdzono, że choć jest to dzieło oryginalne, to jednak nie odpowiada wymogom podręcznika seminaryjnego, a ponadto odbiega od „standardów” w tej dziedzinie i – mimo iż ubogacone jest doświadczeniem autora jako wieloletniego ojca duchownego – jest zbyt obciążone teologią moralną.

Po południu, w drugiej części posiedzenia, zastanawiano się nad stanem teologii życia wewnętrznego w polskich seminariach duchownych. Przygotowano również tezy do polskiego *ratio studiorum*. Oprócz dwugłosu dr. O. Filka OCD i ks. dr. J. Szkołonia, wypowiadał się m.in. ks. prof. S. Olejnik. Po czterech latach istnienia Podsekcja Wykładowców liczyła 18 zarejestrowanych członków, co w porównaniu z Podsekcją Ojców Duchownych stanowiło zdecydowaną mniejszość, tym bardziej że wielu wykładowców teologii duchowości było jednocześnie ojcami duchownymi.

1989. VI Kongres Teologów Polskich pod hasłem „Chrześcijańskie dziedzictwo bizantyńsko-słowiańskie”, który odbył się w KUL w dniach 12-14 IX 1989 r., otworzył nowy etap historii Sekcji.

Zebranie organizacyjne Sekcji odbyło się w ciągu dwóch dni. Uczestniczyli w nim: ks. Ignacy Bokwa (Sandomierz); ks. Marek Chmielewski (KUL), ks. Józef Hernoga (Sandomierz), ks. Mateusz Krzywicki (Koszalin), ks. Jerzy Misiurek (KUL), Antoni J. Nowak OFM (KUL), ks. Stanisław Olejnik (ATK), ks. A. Ochał (Wrocław), p. Igor Pietrow (Moskwa), ks. Andrzej Santorski

(PSŻW); ks. W. Słomka (KUL), ks. Edward Walewander (KUL), E. Weron SAC (PSŻW) i Dominik Wider OCD (PAT).

W pierwszym dniu obrad ks. Ochał wygłosił odczyt nt. *Rola Pustelni Optina w życiu wielkich pisarzy rosyjskich*. Po dyskusji, przewodniczący Sekcji odczytał sprawozdanie z działalności Sekcji w minionych sześciu latach. Zauważył m.in., że coraz wyraźniejsze są trudności w synchronizowaniu prac obu Podkomisji, zarówno ze względu na inny harmonogram dorocznych spotkań, jak i przede wszystkim inny zakres zainteresowań ojców duchownych i wykładowców: ojcowie podejmują zasadniczo praktyczne aspekty duchowości, podczas gdy wykładowcy – bardziej teoretyczne. W odpowiedzi na to ks. W. Słomka zgłosił postulat rozdzielenia Podsekcji.

W drugim dniu posiedzenia, udział wzięło tylko 10 osób. Mimo to, zgodnie z Regulaminem Sekcji Profesorskich uchwalonym przez Episkopat Polski, dokonano wyboru nowego zarządu. Drogą głosowania wybrano nowym przewodniczącym ks. prof. W. Słomkę siedmioma głosami. Wybór ten ks. Słomka przyjął pod warunkiem, że ze względu na konieczność ściślejszej współpracy zarządu, sekretarzem zostanie wybrany jego asystent – ks. lic. M. Chmielewski, na co uczestnicy jednogłośnie wyrazili zgodę. Ustalono także, że jeżeli zajdzie potrzeba, zastępcą przewodniczącego Sekcji będzie każdorazowy przewodniczący Sekcji Ojców Duchownych.

Dopełnieniem obrad drugiego dnia był referat prof. E. Wero- na SAC nt. *Problem odrębności teologii życia wewnętrznego*. W dyskusji nad referatem księża profesorowie: W. Słomka, A. J. Nowak i J. Misiurek postulowali zmianę nazwy Sekcji Teologii Życia Wewnętrznego na Sekcja Duchowości Teologów Polskich ze względu na rozpowszechnione we współczesnej literaturze i bardziej adekwatne pojęcie „duchowość”, aniżeli „życie wewnętrzne”.

Na zakończenie nowowybrany przewodniczący wyraził pragnienie dotarcia do wszystkich teologów specjalizujących się w

zakresie duchowości, aby w oparciu o ich kompetencje wypracować program pracy Sekcji na najbliższe lata.

To stało się zadaniem sekretarza. Niebawem rozesłano ankietę do wszystkich uczelni teologicznych w Polsce oraz wyższych przełożonych zakonnych, w której zawarte było pytanie, czy są osoby mające przynajmniej doktorat z teologii duchowości oraz prośba o podanie podstawowych danych osobowych oraz gdzie i kiedy dana osoba odbywała studia specjalistyczne, rok promocji doktorskiej, temat tezy doktorskiej (i habilitacyjnej) a także aktualnie pełnione urzędy i stanowiska. Na 78 ankiet nadesłano 34 odpowiedzi, w tym 19 pozytywnych. W oparciu o to stworzono kartotekę Sekcji, sukcesywnie uzupełnianą, zawierającą dane 48 teologów duchowości (23 osoby zakonne, 24 księża diecezjalnych i 1 świecki). Wśród nich znaleźli się dwaj biskupi, dwie zakonnice i jeden obcokrajowiec). Wszyscy oni zostali zaproszeni na doroczne posiedzenie SDTP. Do zaproszenia dołączono prośbę o wcześniejsze nadesłanie propozycji do planowanego podręcznika duchowości. Nadesłano ich pięć.

1990. Piąte w historii Sekcji posiedzenie odbyło się w dniach 5-6 XI 1990 r. w KUL. W pierwszym dniu miało miejsce otwarte ogólnopolskie sympozjum pt. „Światłość w ciemności”, zorganizowane przy współpracy lubelskich karmelitów z okazji zbliżającej się rocznicy czterechsetlecia śmierci św. Jana od Krzyża. Podczas Mszy św. inauguracyjnej, odprawionej przez Biskupa Lubelskiego Bolesława Pylaka, Wielkiego Kanclerza KUL, homilię wygłosił dr hab. D. Wider OCD. Otwarcia sympozjum dokonał rektor KUL ks. prof. dr hab. S. Wielgus, który w słowie wstępnym wyraził radość z bardzo licznej frekwencji, przybyło bowiem około 350 osób z całej Polski. Wygłoszono cztery odczyty, które potem zostały opublikowane⁶: dr L. Bustince PA (Hiszpania) – *Rola cnót teologicznych na drodze zjednoczenia człowieka z*

---

⁶ Zob. AK 117(1991), z. 1(494).

Bogiem według św. Jana od Krzyża; ks. dr hab. S. Urbański (ATK) – *Ascetyczny i mistyczny wymiar zjednoczenia człowieka z Bogiem według św. Jana od Krzyża*; ks. prof. dr hab. W. Słomka (KUL) – *Kontemplacja i jej rola w życiu chrześcijańskim według św. Jana od Krzyża*; ks. dr M. Chmielewski (KUL) – *Przebóstwienie człowieka według św. Jana od Krzyża*. Na zakończenie poezję św. Jana od Krzyża recytowała aktorka Anna Nehrebecka.

Nazajutrz odbyło się organizacyjne posiedzenie Sekcji, w którym udział wzięli: Lazaro Bustince PB (Lublin, Hiszpania), ks. M. Chmielewski (KUL), T. Koczwarą SJ (Lublin), ks. J. Misiurek (KUL), ks. Zygmunt Nabzdyk (Opole), A. J. Nowak OFM (KUL), Placyd Paweł Ogórek OCD (ATK), ks. Marek Pieńkowski (Przemyśl), ks. Edward Poniewierski (Radom), ks. Tomasz Rusiecki (Kielce), ks. A. Santorski (PSZW), Adam Sikorski MIC (Lublin), ks. Andrzej Skiba (Przemyśl), ks. L. Slipek (Jasieniec k. Grójca), ks. W. Słomka (KUL), ks. Stanisław Szczepaniec (Kraków), Zbigniew Targoński (Lublin), ks. Edward Walewander (KUL), ks. I. Werbiński (ATK), E. Weron SAC (PSZW), D. Wider OCD (PAT) i ks. S. Urbański (ATK).

Najpierw zapoznano członków SDTP z Regulaminem Sekcji Specjalistycznych zatwierdzonym przez Episkopat Polski, a następnie odczytano sprawozdanie z działalności Sekcji i dokonano składki członkowskiej na pokrycie kosztów korespondencji. Potem dyskusja koncentrowała się wokół dwóch zagadnień: organizacyjnych i merytorycznych. Jeśli chodzi o sprawy organizacyjne, ustalono, że wszyscy mający licencjat z teologii duchowości powinni należeć do Sekcji, gdyż zgodnie z przepisami prawa kanonicznego (kan. 253 § 1) licencjat upoważnia do wykładania w seminariach duchownych. Kontrowersyjną sprawę formalnego członkostwa ojców duchownych postanowiono odłożyć do najbliższego Kongresu Teologów Polskich, m.in. ze względu na ich nieobecność podczas tego zebrania. Zajęto się na nowo przygotowaniem syntezy teologii duchowości na użytek seminariów duchownych (podręcznika). W wyniku ożywionej dyskusji nad

złożonymi wcześniej projektami postanowiono potraktować materiał aspektowo. Podręcznik miałby się składać z samodzielnych artykułów podejmujących tematykę nie tyle w sposób systematyczny, co raczej przekrojowy. Ustalono konkretne tematy i rozdzielono prace, zobowiązując autorów do nadesłania artykułów do 1 X 1991 r. W kilka miesięcy później pojawiła się możliwość dofinansowania tego dzieła zbiorowego przez Komitet Badań Naukowych. Niestety, złożony wniosek został odrzucony (pismo KBN z 18 IX 1991). Niezależnie od tego prace były kontynuowane.

1991. Szóste z kolei posiedzenie SDTP miało miejsce w KUL dnia 18 XI 1991 r. Skoncentrowano się w nim przede wszystkim nad opracowanym już materiałem do podręcznika duchowości⁷. Po Mszy św. koncelebrowanej w kaplicy Konwiktu Księży Studentów KUL pod przewodnictwem ks. prof. W. Słomki, przystąpiono do pracy. Autorzy poszczególnych artykułów podręcznika wygłaszali kilkuminutowe autoreferaty w celu zapoznania z treścią całego dzieła wszystkich członków. W wyniku burzliwej kilkugodzinnej dyskusji zdecydowano powierzyć ostateczną pracę redakcyjną zespołowi pracowników Sekcji Teologii Duchowości KUL. Podyktowane to było względami praktycznymi. Przewodniczącym komitetu redakcyjnego został ks. prof. W. Słomka, a sekretarzem redakcji – ks. dr M. Chmielewski. Komitet redakcyjny zastrzegł sobie prawo formalnej i merytorycznej ingerencji w treść opracowań, z czego potem skorzystał względem trzech opracowań, które nie spełniały wymogów ustalonych podczas dyskusji.

W posiedzeniu Sekcji w dniu 18 XI 1991 r. udział wzięli: Jerzy Bernaciak SCJ (Lublin), ks. M. Chmielewski (KUL), O. J. Filek OCD (Kraków), Czesław Gniecki OFM (Kalwaria Zebrzydowska), ks. Jerzy Gołębiowski (Warszawa), ks. Jacek Jezierski (Olsz-

---

⁷ Zob. M. Chmielewski, *Pierwszy polski podręcznik duchowości – w przygotowaniu*, PO 24(1991), nr 48, s. 7-8.

tyn), T. Koczwarą SJ (Lublin), Hipolit J. Lipiński OFM (Poznań), ks. Jan Machniak (Kraków), ks. J. Misiurek, (KUL), ks. Zygmunt Nabzdyk (Opole), A. J. Nowak OFM (KUL; P. P. Ogórek OCD (ATK), Dariusz Olszewski (Nakło n. Notecią), ks. T. Rusiecki (Kielce), ks. A. Santorski (PSŻW), ks. Andrzej Siemieniewski (Wrocław), A. Sikorski MIC (Lublin), ks. L. Slipek (Jasieniec k. Grójca), ks. W. Słomka (KUL), Z. Targoński (Lublin), ks. Henryk Wejman (Szczecin) i ks. I. Werbiński (ATK).

Oprócz uzupełnienia danych w kartotece Sekcji, dokonano dobrowolnej składki członkowskiej na pokrycie kosztów organizacyjnych i korespondencyjnych. Warto ponadto odnotować, że tym razem obradom Sekcji przysłuchiwali się studenci teologii duchowości KUL, którzy zajęli się niektórymi sprawami organizacyjnymi, jak np. podaniem kawy i ciasta podczas całonocnych obrad.

1992. Praca SDTP w dziewiątym roku jej istnienia skoncentrowana była zasadniczo nad bezpośrednim przygotowaniem do druku książki pt. *Teologia duchowości katolickiej*. W grudniu 1992 r., po zebraniu wszystkich opracowań, członkowie zespołu redakcyjnego wnikliwie zapoznali się z treścią całego dzieła i dokonali koniecznych korekt formalnych oraz merytorycznych. Rok wcześniej, wobec wspomnianej odmowy dofinansowania publikacji przez Komitet Badań Naukowych, zawarto wstępną umowę z Wydawnictwem Ojców Franciszkanów w Niepokalanowie, gdzie w marcu 1992 r. złożono maszynopis wraz z częściowo opracowanym składem komputerowym. Tymczasem latem 1992 r. KBN na ponowny wniosek o dofinansowanie dzieła odpowiedział pozytywnie. Warunkiem uzyskania dotacji było złożenie jej w Redakcji Wydawnictw KUL. Ponieważ prace nad książką w Wydawnictwie Ojców Franciszkanów były bardzo zaawansowane, przeniesiono jedynie tytuł Wydawcy na RW KUL. Dodać należy, że dotacja ministerialna nie przewidywała żadnych honorariów autorskich.

Kwestię wydania podręcznika teologii duchowości dla seminarzystów omówiono przy okazji dorocznego posiedzenia SDTP w dniu 11 XI 1992 r. przy okazji ogólnopolskiego sympozjum nt. *Medytacja chrześcijańska*, zorganizowanego przez SDTP w KUL. Frekwencja podczas tego sympozjum przerosła najśmielsze oczekiwania organizatorów. W Starej Auli KUL, gdzie odbywały się wykłady, zabrakło nawet miejsc stojących. Liczbę uczestników oszacowano na ponad 550 osób⁸.

Mszy św. koncelebrowanej w kościele akademickim przewodniczył abp B. Pylak, metropolita lubelski. Otwarcia sympozjum dokonał prorektor KUL ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek MIC. Po wprowadzeniu ks. prof. W. Słomki referaty wygłosili: ks. prof. dr hab. Tadeusz Dajczer (ATK) – *Medytacje dalekowschodnie*; ks. prof. W. Słomka (KUL) – *Medytacja chrześcijańska a medytacja dalekowschodnia*; ks. dr L. Slipek (Podkowa Leśna) – *Podmiot i przedmiot medytacji chrześcijańskiej*; Józef Augustyn SJ (Częstochowa) – *Ignacjańskie metody medytacji chrześcijańskiej*. Dopelnieniem sympozjum była bardzo ożywiona dyskusja. W przerwach pomiędzy odczytami uczestnicy mogli nabywać publikacje przywiezione przez członków Sekcji, a wśród nich cieszącą się największą popularnością książkę ks. W. Słomki pt. *Medytuję więc jestem* (Łódź 1992), a ponadto pierwszy (historyczny) zeszyt piąty „Roczników Teologicznych” poświęcony duchowości oraz znaną i cenioną serię wydawniczą „Homo meditantus”.

W popołudniowym posiedzeniu organizacyjnym SDTP udział wzięli: ks. M. Chmielewski (KUL), ks. Jerzy Gołębiowski (Warszawa-Praga), Zenon Klawikowski SDB (Łąd n. Wartą), T. Koczwarą SJ (Lublin), H. J. Lipiński OFM (Poznań), Stanisław Mazgaj OFM (Kraków), ks. J. Misiurek (KUL), Włodzimierz Mleczek COOr. (Tarnów), ks. Z. Nabzdyk (Opole), A. J. Nowak OFM (KUL), P. P. Ogórek OCD (ATK), ks. M. Pieńkowski

---

⁸ Zob. tenże, *Symposium o medytacji chrześcijańskiej w KUL*, PO 25(1992), nr 47, s. 7-8; J. Popławski, *Symposium: Medytacja chrześcijańska*, PU 5(1993), nr 1, s. 17.

(Przemyśl), ks. E. Poniewierski (Radom), Mirosław Prasek CO. (Radom), ks. T. Rusiecki (Kielce), ks. A. Santorski (PSŻW), ks. A. Siemieniowski (Wrocław), A. Sikorski MIC (Lublin), ks. A. Skiba (Przemyśl), ks. L. Slipek (Podkowa Leśna), ks. W. Słomka (KUL), Z. Targoński (Lublin), ks. S. Urbański (ATK), ks. E. Walewander (KUL), Klemens M. Waśkowski OFM (Katowice-Panewniki) i Stanisław Zarzycki SAC (KUL).

Oprócz wspomnianej informacji o stanie prac nad *Teologią duchowości katolickiej*, uzupełniono dane w kartotece SDTP i zebrano składkę członkowską. W toku dyskusji potwierdzono, że członkami Sekcji powinni być wszyscy, którzy uzyskali licencjat z teologii duchowości, bez względu na to czy są lub nie są wykładowcami, bądź wychowawcami w seminariach, nowicjatach lub innych uczelniach kościelnych. Ponadto przyjęto uchwałę, że zgodnie z dotychczasową praktyką składki członkowskie na pokrycie kosztów organizacyjnych i korespondencyjnych opłacają obecni na dorocznym zebraniu. Należy jednak w przyszłości sprecyzować regulamin członkostwa w SDTP.

Ostatnim punktem zebrania było ustalenie terminu i tematu przyszłorocznego posiedzenia Sekcji. Zaakceptowano propozycję przewodniczącego, aby poddać analizie najbardziej wpływowe organy prasowe w III Rzeczpospolitej pod kątem lansowanych przez nie postaw względem Boga i religii, Kościoła oraz człowieka. Ze względu na ogromny materiał źródłowy ustalono, że każdy teolog zbada jedną gazetę w jednym z wymienionych aspektów. Synteza badań i prezentacja wyników stanowić będzie treść referatów na najbliższym sympozjum. Rozdzielono prace. Lansowane postawy względem Boga, Kościoła i człowieka zbadają: w „Gazecie Wyborczej” – Z. Klawikowski OFM, ks. A. Santorski i Z. Targoński; w „Polityce” – A. Sikorski MIC, T. Koczwarą SJ i ks. W. Słomka; w „Trybunie” – ks. M. Pieńkowski, ks. A. Skiba oraz zespół przez nich pokierowany; w „Sztandarze Młodych” – zespół teologów z ATK pod kierunkiem ks. prof. S. Urbańskiego; we „Wprost” – ks. E. Poniewierski, S. Zarzycki

SAC i K. Lipiński OFM; w „Nowej Europie” – ks. J. Misiurek i A. J. Nowak OFM; w „Życiu Warszawy” – ks. A. Siemieniowski, ks. T. Rusiecki i ks. Z. Nabzdyk.

Na zakończenie zaproponowano, aby w przyszłości spotkania były dwudniowe, co dałoby możliwość bliższego poznania się i zintegrowania SDTP. Temu celowi też mógłby służyć biuletyn lub jakiś wydawany przez nią periodyk, w którym znalazłyby się podstawowe informacje o członkach Sekcji, konieczne do nawiązania korespondencji i wymiany myśli.

1993. Ósme z kolei posiedzenie SDTP odbyło się 11 XI 1993 r. w KUL w roku dziesięciolecia jej istnienia. Połączone było z sympozjum na temat: „Propagowane postawy względem Boga, Kościoła i człowieka przez wybrane organy prasowe III Rzeczypospolitej a duchowość chrześcijańska”.

Posiedzenie rozpoczęło się Mszą św. koncelebrowaną o godz. 9⁰⁰ w kościele akademickim KUL pod przewodnictwem dziekana Wydziału Teologii KUL ks. prof. dr hab. Anzelma Weissa. Otwarcia obrad dokonał rektor KUL ks. prof. dr hab. Stanisław Wielgus. Następnie wygłoszono trzy odczyty: *Propagowane przez prasę laicką postawy względem Boga i religii a duchowość chrześcijańska* – ks. dr Andrzej Siemieniowski (PWT Wrocław), *Propagowane przez prasę laicką postawy względem Kościoła a duchowość chrześcijańska* – ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański (ATK) i *Propagowane przez prasę laicką postawy względem człowieka a duchowość chrześcijańska* – ks. dr Marek Chmielewski (KUL). Po odczytach miała miejsce dyskusja, w której głos zabrał m.in. przedstawiciel „Gazety Wyborczej” red. Jerzy Sosnowski z Warszawy. W sympozjum wzięło udział około 350 osób.

Kilka dni później na temat tego sympozjum pojawiło się w prasie kilka informacji⁹, także kwestionujących zasadność sym-

---

⁹ Zob. m.in: (A. Kr.), *Falszywa wizja Boga, Kościoła i człowieka* „Słowo”. Dziennik Katolicki 1(1993), nr 208, s. 4.

pozjum i jego stronę merytoryczną¹⁰. Kilkanaście dni później w tygodnikach katolickich „Gość Niedzielny” i „Niedziela” ukazały się różne artykuły wokół problematyki poruszonej na sympozjum¹¹, natomiast „Słowo. Dziennik Katolicki” i tygodnik „Ład” opublikowały pełny tekst wszystkich trzech referatów¹². Na ich podstawie niżej podpisany opracował dwie audycje dla Radia Watykańskiego, które zostały wyemitowane 27 VI i 18 VII 1994 r.

Bezpośrednio po sympozjum odbyło się doroczne zebranie członków SDTP, najliczniejsze z dotychczasowych, przybyło bowiem ponad 40 osób. Po odczytaniu sprawozdania z rocznej pracy Sekcji i załatwieniu spraw formalnych, m.in. zebraniu składki członkowskiej, pozytywnie oceniono wydane z okazji dziesięciolecia Sekcji dwie książki: pracę zbiorową pt. *Teologia duchowości katolickiej* (Lublin 1993, ss. 414, nakład 2000 egz.)¹³ oraz pierwszy tom z zainicjowanej przez piszącego te słowa serii „Duchowość w Polsce”. Była to książka ks. M. Chmielewskiego i ks. W. Słomki pt. *Polscy teologowie duchowości* (Lublin 1993, ss. 242, nakład 500 egz.), prezentująca 84 sylwetki członków SDTP, opracowana na podstawie ankiet personalnych. Książkę rozesłano na koszt Sekcji do wszystkich ważniejszych bibliotek (tzw. egzemplarze obowiązkowe), uczelni teologicznych i seminariów w Polsce. Wraz z książką pt. *Teologia duchowości katolickiej* jej eg-

---

¹⁰ Zob. J. Sosnowski, *Laicy i teolodzy*, „Gazeta Wyborcza” 5(1993) nr 267 s. 14.

¹¹ Zob. np.: J. Koziej, *Gra „półprawdami”*, GN 70(1993), nr 49, s. 17; (R), *Lewą ciągle marsz?*, „Niedziela” 36(1993), nr 10, s. 1; M. Chmielewski, *Postawy względem Boga, Kościoła i człowieka*, „Niedziela” 36(1993), nr 51, s. 13; tro, *Bóg, Kościół w mass mediach*, PK 10(1993), nr 25; A. Koss, *Sympozjum w KUL: „Postawy względem Boga, Kościoła i człowieka w prasie laickiej”*, PO 26(1993), nr 49, s. 8-9

¹² Zob. m.in.: M. Chmielewski, *Walka o człowieka*, „Ład” 12(1994), nr 3, [dodatek: „Ład o mediach”, s. I-III]; tenże, *Prasa a duchowość człowieka*, „Słowo”. Dziennik Katolicki 2(1994), nr 15 [Magazyn – nr 4], s. 3-7.

¹³ Zob. E. Weron, *Czy jest to seminaryjny podręcznik teologii duchowości?*, AK 123(1994), s. 161-164; J. Lewandowski, *Teologia duchowości katolickiej*, DPZ 45(1994), s. 433-437.

zemplarze dostarczono także do bibliotek rzymskich uczelni teologicznych, takich jak: „Angelicum”, Pontificio Ateneo „Antoniano”, Pontificia Università Gregoriana, Pontificio Istituto di Spiritualità „Teresianum” i Papieski Uniwersytet Salezjański.

Ponadto w czasie obrad uchwalono, że następne posiedzenie Sekcji odbędzie się 11 XI 1994 r. w KUL i związane będzie z sympozjum na temat modlitwy. W dalszej dyskusji oddalono propozycję przewodniczącego odnośnie do kontynuacji badań empirycznych nad wpływem prasy laickiej na postawy Polaków, jako zbyt trudne i wykraczające poza kompetencje teologów duchowości. Natomiast jednogłośnie wyrażono zgodę, aby przystąpić do opracowania polskiego słownika duchowości i nawet zgłoszono niektóre sugestie. Na zakończenie przewodniczący zapowiedział powołanie do istnienia Fundacji „Homo meditans”, jak również zachęcił do nadsyłania materiałów do serii wydawniczej „Duchowość w Polsce”. Niestety, idea powołania Fundacji „Homo meditans” upadła z racji niezatwierdzenia jej statutu przez Sąd Rejonowy w Warszawie.

Podsumowując pierwsze dziesięciolecie SDTP należy stwierdzić dynamiczny wzrost liczbowy członków. Na początku było kilkunastu teologów, zaś po dziesięciu latach około stu. W tym czasie opublikowano dwie książki i zorganizowano 3 ważne ogólnopolskie sympozja naukowe.

III. Drugie dziesięciolecie

1994. Początek drugiego dziesięciolecia SDTP wyznacza ogólnopolskie sympozjum nt. „Bóg i człowiek w modlitewnym przeżyciu”, które odbyło się 11 XI 1994 r. w KUL. Odczyty wygłosili: ks. dr hab. I. Werbiński (ATK) – *Obecność Boga w modlitwie*, ks. dr Jan Machniak (PAT) – *Ludzki wymiar modlitwy* i ks. dr Mateusz Krzywicky (Koszalin) – *Kościelny wymiar modlitwy*.

Po sympozjum odbyło się doroczne zebranie członków Sekcji, w którym wzięło udział 39 osób. Podjęto decyzję o przygotowaniu polskiego słownika duchowości, czemu poświęcone zostanie przyszłoroczne posiedzenie. Przygotowano listę ponad 700 haseł zaproponowanych do słownika duchowości

1995. Zaplanowane sympozjum robocze nad słownikiem duchowości katolickiej odbyło się w dniach 21-22 IV 1995 r. w Parafialnym Domu Rekolekcyjnym w Zalesiu Górnym k. Piaseczna Wzięło w nim udział 46 członków Sekcji¹⁴.

Pierwszym punktem programu zebrania były sprawy organizacyjne. Z racji upływu kadencji zarządu SDTP przewodniczący zarządził przeprowadzenie wyborów. Jednogłośnie zdecydowano, że dotychczasowy zarząd pełnić będzie swój urząd przez następne 5 lat. Z jednym głosem wstrzymującym się wybrano wiceprzewodniczącym Sekcji ks. dr. J. Machniaka z Krakowa.

Uchwalono ponadto, że:

a) ponieważ dotychczas ciężarem składek członkowskich obciążeni byli przybywający na doroczne zjazdy członkowie, którzy dodatkowo ponosili koszty podróży itp., zgodnie z zasadami sprawiedliwości i regułami stosowanymi we wszystkich formach organizacji społecznych, członkowie Sekcji nie uczestniczący z różnych powodów w jej dorocznych posiedzeniach także są zobowiązani do opłacania rocznych składek członkowskich. Fundusze te przeznaczone są na pokrycie kosztów działalności Sekcji (korespondencja, kopiowanie materiałów itp.). Wpłacenie składki członkowskiej traktowane będzie jako deklaracja udziału w pracach Sekcji i zarazem stanowić będzie podstawę do zamieszczania nazwiska danego członka w wykazie polskich teologów duchowości;

---

¹⁴ Zob. M. Chmielewski, *Polski słownik duchowości. (Sprawozdanie z posiedzenia Sekcji Duchowości Teologów Polskich)*, AK 125(1995), s. 280-282.

b) redaktorem serii „Duchowość w Polsce” pozostanie ks. dr M. Chmielewski, jako jej inspirator;

c) przyszloroczne zebranie będzie poświęcone duchowości św. Teresy od Dzieciątka Jezus z racji stulecia jej śmierci.

W pierwszym dniu obrad Mszy św. koncelebrowanej przewodniczył ks. bp dr Gerard Bernacki z Katowic, który wygłosił homilię na temat konieczności kształtowania w sobie człowieka o „nowej” twarzy.

Po obiedzie przystąpiono do obrad nad słownikiem duchowości. Wstępem do obrad były dwa odczyty: ks. dr M. Chmielewskiego – *Posoborowe koncepcje teologii duchowości* i ks. prof. dr hab. J. Misiurka – *Leksykograficzne wymogi przygotowania polskiego słownika duchowości*. Zarówno w dyskusji nad odczytami, jak i potem wielokrotnie powracał problem istoty duchowości. W wyniku ożywionej dyskusji, która przeniosła się także w kulu-ary, ustalono co następuje:

a) zmienić tytuł dzieła z *Polski słownik duchowości* na *Leksykon duchowości katolickiej*;

b) w hasłach uwzględniać treści i fenomeny duchowości typowo polskie (np. polskie dzieła duchowości, polskie ruchy życia duchowego itp.);

c) zrezygnować z zamieszczania haseł biograficznych z uwagi na ograniczoną objętość dzieła oraz istnienie podobnych opracowań hagiograficznych;

d) wyznaczyć redaktorów poszczególnych działów tematycznych, odpowiedzialnych za merytoryczną stronę opracowywanych haseł: *Historia duchowości katolickiej w Europie* – ks. dr hab. E. Walewander; *Historia duchowości polskiej* – ks. prof. dr hab. J. Misiurek; *Metodologia teologii duchowości* – ks. dr M. Chmielewski; *Antropologiczne przesłanki duchowości* i *Psychologia życia wewnętrznego* – prof. dr hab. A. J. Nowak OFM; *Duchowość życia teologalnego* – ks. prof. dr hab. W. Słomka; *Biblijne przesłanki duchowości* – ks. prof. dr hab. I. Werbiński; *Liturgiczno-sakramentalne przesłanki duchowości* – ks. dr A. Santorski; *Modli-*

twa – źródło i wyraz duchowości – ks. dr Z. Nabzdyk; *Ascetyczno-mistyczny wymiar duchowości* – ks. dr J. Machniak; *Duchowość a zaangażowanie doczesne* – ks. dr A. Siemieniewski; *Rozwój duchowy* – ks. prof. dr hab. S. Urbański; *Duchowość stanów życia w Kościele* – ks. dr J. Piłat i ks. dr J. Gołębiowski; *Chrystocentryzm i mariotypiczność życia duchowego* – prof. dr hab. D. E. Wider OCD; *Misyjno-wspólnotowy wymiar życia duchowego* – lic. W. Seremak SAC. Redaktorzy działów zadecydują o doborze haseł, ich objętości itp. Dokonają także merytorycznej korekty koniecznej dla jednolitości treściowej i formalnej słownika;

e) do końca maja 1995 r. redaktorzy działów, uwzględniając wyniki dyskusji, nadeślą wszelkie sugestie odnośnie do zawartości i formy swoich działów. Na tej podstawie Komitet Naukowy, w skład którego wchodzi pracownicy Sekcji Duchowości KUL, opracuje wytyczne dla opracowywania haseł. Wraz z instrukcją stanowiącą streszczenie odczytu ks. prof. J. Misiurka, przed wakacjami będą one rozesłane do redaktorów działów. Ci z kolei w swoim zakresie znajdą autorów do opracowania poszczególnych haseł zarówno z grona członków Sekcji, jak i innych kompetentnych osób;

f) odpowiedzialnym za koordynację prac nad słownikiem jest sekretarz Sekcji ks. dr M. Chmielewski;

g) ostateczny termin przynajmniej wstępnego opracowania haseł – Wielkanoc 1996 r.;

h) ponieważ będzie to jeden z nielicznych słowników duchowości istniejących w literaturze europejskiej, liczyć się trzeba z możliwością wykorzystania go i tłumaczenia przez katolików Europy Południowej i Wschodniej. To nakłada obowiązek zachowania jego charakteru popularnonaukowego.

Ukoronowaniem obrad drugiego dnia była Msza św. koncelebrowana pod przewodnictwem Metropolity Częstochowskiego ks. bp. dr. Stanisława Nowaka, który w homilii pogratulował inicjatywy opracowania słownika duchowości i podkreślił jego doniosłość dla życia Kościoła w Polsce.

Z okazji sympozjum ukazał się drukiem w nakładzie 800 egz. drugi tom z serii „Duchowość w Polsce” pt. *Postawy duchowe wobec Boga, Kościoła i człowieka* (red. M. Chmielewski, Lublin 1995, ss. 276).

1996. Kolejne zebranie SDTP odbyło się przy okazji ogólnopolskiego sympozjum nt. „Duchowość Akcji Katolickiej” zorganizowanego w dniu 25 V 1996 r. w KUL przy współudziale Instytutu Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej. Otwarcia sympozjum dokonał prorektor KUL prof. dr hab. Stanisław Kiczuk, który uczestniczył w całym sympozjum. Odczyty wygłosili: abp Józef Michalik z Przemyśla – *Doktrynalno-pastoralne założenia Akcji Katolickiej w Polsce*, dr Eugenio Zuchetti z Mediolanu (prezydent Ambrojańskiej Akcji Katolickiej w Mediolanie) – *Spiritualità dell’Azione Cattolica Ambrosiana* oraz po południu ks. prof. dr hab. Walerian Słomka – *Eklezjalne przesłanki duchowości Akcji Katolickiej*. W recepcji sympozjum zarejestrowało się ponad 260 osób, głównie z terenu archidiecezji lubelskiej. Byli także uczestnicy m.in. z Białegostoku, Legnicy, Przemyśla, Radomia, Szczecina, Wrocławia i Zamościa.

Liturgii Eucharystycznej koncelebrewanej w kościele akademickim KUL przewodniczył bp Ryszard Karpiński z Lublina, homilię zaś wygłosił bp Edward Frankowski z Sandomierza.

W przeddzień sympozjum w domu Instytutu Spigolatrici della Chiesa (Lublin, ul. Podwale 3) odbyło się robocze zebranie redaktorów odpowiedzialnych za przygotowanie *Leksykonu duchowości katolickiej*. Po wspólnej kolacji, przygotowanej przez studentki teologii KUL, księża profesorowie podzielili się doświadczeniami w realizacji tego dzieła. Stwierdzono, że do opracowania pozostało jeszcze bardzo wiele zaplanowanych haseł, zaś już opracowane (zwłaszcza z dziedziny psychologii i dogmatyki) wymagać będą poprawek w celu wyeksponowania aspektu duchowego. Przypomniano, że poszczególni redaktorzy powinni zapraszać do opracowania haseł innych teologów. Do redak-

torów zaś należy ukierunkowanie treściowe i troska o jednolitość koncepcyjną powierzonego sobie działu. Ostateczny termin pierwszej redakcji leksykonu przesunięto na koniec 1996 roku.

Bezpośrednio po zakończeniu sympozjum odbyło się półgodzinne zebranie plenarne członków SDTP, w którym wzięło udział 34 osoby. Jak zwykle odczytano sprawozdanie roczne, uzupełniono dane członków i wpłacano składki. Ponadto poinformowano zebranych o pracach nad *Leksykonem*, a następnie rozważano termin i tematykę następnego sympozjum i spotkania Sekcji. Na koniec zebrania przewodniczący pogratulował licznych awansów w naszym gronie w ostatnim roku. Zebranie zakończono wspólną modlitwą.

1997. Okazją do kolejnego zjazdu SDTP było ogólnopolskie sympozjum nt. „Instytuty świeckie w 50-lecie «Provida Mater Ecclesia»”, które odbyło się w KUL w dniu 10 V 1997 r. Zgromadziło ono około 180 uczestników z całego kraju, głównie członków instytutów świeckich¹⁵.

Po powitaniu uczestników przez przewodniczącego SDTP, otwarcia sympozjum dokonał rektor KUL, ks. prof. dr hab. Stanisław Wielgus. Pierwszy wykład nt. *Świeckość jako rys duchowości życia konsekrowanego w świecie* wygłosiła prof. dr hab. Janina Słomińska (UW). Po przerwie drugi wykład zaprezentował ks. prof. W. Słomka pt. *Radykalizm ewangeliczny życia konsekrowanego w świecie*. Trzeci, popołudniowy wykład pt. *Powołani do życia konsekrowanego w świecie* zaprezentował ks. dr M. Chmielewski. Dopełnieniem obrad była dyskusja, poprzedzona wypowiedzią specjalnego gościa sympozjum prof. Emilio Tresalti z Rzymu, przewodniczącego Rady Wykonawczej Światowej Konferencji Instytutów Świeckich.

---

¹⁵ Zob. „Laboratorium Kościoła”. [Z ks. dr. Markiem Chmielewskim – sekretarzem Sekcji Duchowości Teologów Polskich – rozmawia Małgorzata Kołodziejczyk], „Niedziela” 40(1997) nr 27, s. 14 i 19.

Specjalnie na sympozjum została przygotowana książka z serii „Duchowość w Polsce” pt. *Z Chrystusem w świecie. Instytuty świeckie w 50-lecie „Provida Mater Ecclesia”*. *Wypowiedzi Kościoła. Materiały z Sympozjum* (red. M. Chmielewski, ks. W. Słomka, K. Stawecka, Lublin 1997, nakł. 1000 egz.).

Południowej Eucharystii w kościele akademickim KUL przewodniczył ks. prof. W. Słomka, a homilię wygłosił ks. dr J. Machniak z Krakowa. Koncelebrowało 38 kapłanów.

Po zakończeniu obrad sympozjum odbyło się robocze zebranie SDTP, w której wzięło udział 37 osób. Na początek zebrania przewodniczący powitał i przedstawił nowych członków, natomiast sekretarz po sprawozdaniu rocznym przedstawił stan prac nad *Leksykonem duchowości katolickiej*. Spośród 940 zaplanowanych haseł nadesłano dotychczas, pomimo wydłużonego o ponad 4 miesiące terminu, tylko 288 haseł, których stopień przygotowania jest bardzo zróżnicowany merytorycznie i formalnie. Wielu autorów nie odpowiedziało na prośbę o napisanie hasła. W związku z tym przewodniczący zaapelował o włączenie się w prace nad tym dziełem.

W tym samym roku, dnia 6 XI również w KUL Sekcja Teologii Duchowości KUL i SDTP przy współpracy Krakowskiej Prowincji Karmelitów Bosych zorganizowały ogólnopolskie sympozjum naukowe nt. „W sercu Kościoła będę Miłością” z okazji stulecia śmierci św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Udział wzięło ponad 400 osób. Wśród prelegentów był Conrad De Meester OCD z Louvain (Belgia), który wygłosił referat nt. *Sainte Thérèse: Parole d'espérance et d'amour*. Ponadto ks. prof. W. Słomka omówił zagadnienie pt. *Charyzmat św. Teresy z Lisieux a powszechne powołanie do świętości*, zaś ks. M. Chmielewski wygłosił odczyt pt. „*W sercu Kościoła*” – *z Kościoła i dla Kościoła*.

1998. Czternaste w piętnastoletniej historii SDTP posiedzenie jej członków odbyło się w Wyższym Seminarium Duchowym Księży Zmartwychwstańców w Krakowie w dniu 5 XI 1998 r. w

związku z ogólnopolskim sympozjum nt. „Duchowość chrześcijańska na progu trzeciego tysiąclecia «Tertio Millennio Adveniente»”. Sympozjum zostało zorganizowane przy współudziale Katedry Duchowości Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, którą reprezentował ks. dr J. Machniak, wiceprzewodniczący SDTP, główny organizator sympozjum.

Sympozjum rozpoczęło Mszą św. w kaplicy seminaryjnej pod przewodnictwem J. Em. Ks. Kard. Franciszka Macharskiego, który ograniczył się tylko do zwykłego sprawowania liturgii (nie wygłosił homilii, ani żadnych innych przemówień). Powitania dostojnego Gościa, a potem otwarcia Sympozjum dokonał przewodniczący SDTP. Koncelebrowało około 40 kapłanów.

Obrodam Sympozjum przewodniczył ks. prof. dr hab. S. Urbański z ATK, zaś sekretarzem została wybrana dr Julia Stanisława Bakalarz OP z Krakowa. Głos zabrali kolejno: doc. dr hab. Jan Andrzej Kłoczowski OP (PAT) – *Zwrot do mistyki*; ks. prof. W. Słomka (KUL) – *Wizja świętości w dokumentach Soboru Watykańskiego II*; prof. dr hab. E. D. Wider OCD (PAT) – *Tajemnica Trójcy Świętej w doświadczeniu chrześcijańskim*; ks. doc. dr hab. Łukasz Kamykowski (PAT) – *Ekumeniczne otwarcie na inne duchowości*; ks. prof. S. Urbański (ATK) – *Mistyczne perspektywy rozwoju duchowego chrześcijanina, wskazane przez Jana Pawła II na progu trzeciego tysiąclecia*. Zarówno w przerwie obrad, jak i podczas obiadu członkowie Sekcji mieli okazję do spotkań, wzajemnego poznawania się i wymiany poglądów. W sympozjum uczestniczyło ponad 150 osób, w większości spoza Krakowa.

Bezpośrednio po obiedzie odbyło się zebranie członków Sekcji, w którym udział wzięło 51 osób. Przebiegało ono według ustalonego wcześniej porządku zebrania. Przewodniczący powitał nowych członków i złożył gratulacje kilku innym z powodu osiągnięcia nowych stopni naukowych i funkcji. Sprawozdanie z całorocznej działalności Sekcji wraz z rozliczeniem finansowym ze składek członkowskich przedstawił sekretarz SDTP. Omó-

wiono także stan prac na *Leksykonem duchowości katolickiej*. W trakcie zebrania uzupełniano adresy oraz zbierano składki członkowskie.

W wyniku dyskusji ustalono, że następne zebranie SDTP odbędzie się w listopadzie 1999 r. we Wrocławiu i poświęcone będzie tematyce „Ojcostwo duchowe – teoria i praktyka”, w nawiązaniu do Roku Boga Ojca. Odpowiedzialnym za jego zorganizowanie uczyniono ks. dr hab. A. Siemienińskiego. W kuluarach postulowano, by było to spotkanie dwudniowe, aby dać członkom Sekcji okazję do spokojnej wymiany poglądów. Proponowano, aby tylko w gronie członków Sekcji urządzić dyskusję nad aktualnymi problemami teologii duchowości w Polsce i jego zagrożeniami, m.in. ze strony nieodpowiedzialnych wydawców książek o tematyce duchowej. Poparto także postulat, aby wydać drukiem materiały sympozyjne w kolejnym tomie serii „Duchowość w Polsce”, który mógłby być dedykowany pierwszemu przewodniczącemu Sekcji prof. dr. hab. E. Weronowi SAC. W wolnych wnioskach ks. prof. S. Urbański postulował bardziej krytyczne odnoszenie się do wydawanej ostatnio literatury teologicznoduchowej, zwłaszcza przy prowadzeniu prac dyplomowych, zaś niżej podpisany zapowiedział i zaprosił do udziału w uroczystości wręczenia Księgi Pamiątkowej ks. prof. W. Słomce, która przewidziana jest w KUL dnia 1 III 1999 r. Księga nosi tytuł: *Najważniejsza jest miłość. Księga Pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Waleriana Słomki* (red. M. Chmielewski, Lublin 1999, ss. 550) i składa się z trzech części: „Profesor” – biografia i bibliografia Księdza Profesora, „Uczniowie” – streszczenia rozpraw doktorskich napisanych pod kierunkiem ks. W. Słomki i „Przyjaciele” – różne studia naukowców związanych z osobą Jubilata.

1999. Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami w dniach 4-5 XI 1999 r. w gmachu WMSD we Wrocławiu odbył się doroczny zjazd SDTP, którego głównym organizatorem był ks. dr hab. A.

Siemieniowski, prorektor PFT. Po kolacji i wspólnie odmówionych Nieszporach pod przewodnictwem ks. dr hab. H. Wejmana ze Szczecina, odbyła się pierwsza część zjazdu, w której – oprócz 3 gości ze Słowacji – udział wzięło 62 osoby, w tym kilkunastu ojców duchownych z różnych seminariów w Polsce. Gości powitał przewodniczący Sekcji. Następnie sekretarz odczytał sprawozdanie z rocznej działalności SDTP i omówił stan prac nad *Leksykonem duchowości katolickiej*. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się ze szczegółowym wykazem działalności finansowej i dokonali wpłaty składek. W związku z tym, że w prace Sekcji angażuje się co czwarty z zapisanych członków (udział w sympozjach, płacenie składek), uchwalono jednogłośnie, że w najbliższym czasie sekretarz wyśle do wszystkich nieobecnych członków informację i formalne zapytanie o gotowość włączenia się w prace Sekcji. W razie braku odpowiedzi nastąpi skreślenie z listy.

Tego samego dnia wieczorem, w drugiej części zjazdu wygłoszono następujące referaty: w zastępstwie nieobecnego ks. prof. S. Urbańskiego (z racji inauguracji prac Uniwersytetu Kard. S. Wyszyńskiego) tekst pt. *Ojcostwo duchowe w dokumentach Kościoła* odczytał jego adiunkt ks. dr Marek Szymula z UKSW. Następnie swój referat nt. *Posługa ojcostwa duchowego w polskich seminariach duchownych* przedstawił ks. dr hab. H. Wejman (UAM). W dyskusji najwięcej pytań skierowano do gości ze Słowacji: ks. doc. dr. Lubomira Stančeka CM z seminarium duchowego w Spišskej Kapitule i ks. dr. Piotra Komanickiego z seminarium greckokatolickiego w Prešovie.

Nazajutrz, w piątek, przed śniadaniem wspólnie odprawiono Jutrznę, której przewodniczył ojciec duchowny z Kielc ks. dr Jan Jagiełka. Zgodnie z planem o godz. 9⁰⁰ w Auli Papieskiego Fakultetu Teologicznego otwarcia obrad dokonał przewodniczący SDTP, zaś słowo powitania wygłosił rektor PFT ks. prof. dr hab. Ignacy Dec. Następnie ks. prof. W. Słomka zaprezentował odczyt pt. *Teologia ojcostwa duchowego*, po nim zaś wystąpił prof. dr hab.

A. J. Nowak (KUL) z odczytem pt. *Ojcostwo duchowe w aspekcie psychologicznym*. Po przerwie obradom przewodniczył ks. dr hab. J. Machniak (PAT), który z racji nie stawienia się Andrzeja Kopnoki OP, duszpasterza akademickiego z Wrocławia, poprowadził dyskusję panelową nt. *Formacja a ojcostwo duchowe: rozczarowania i oczekiwania*, w której udział wzięli: dr Krystyna Lemańska SNMPN, dr Krzysztof Wons SDS (Kraków), ks. dr Ryszard Groń i ks. dr Andrzej Jagiełło – obydwaj z WMSD we Wrocławiu.

Przy okazji sympozjum licznie zgromadzeni uczestnicy w licznie ponad 300 osób, w tym wszyscy alumni WMSD we Wrocławiu, mogli nabywać najnowsze książki z duchowości, m.in. serię „Duchowość w Polsce”, zwłaszcza specjalnie na tę okazję przygotowany szósty tom pt. *Duchowość na progu trzeciego tysiąclecia*¹⁶.

Bezpośrednio po obradach uczestnicy sympozjum udali się do Archikatedry Wrocławskiej na Eucharystię, której przewodniczył J. Em. Kard. Henryk Gulbinowicz. Homilię wygłosił ks. prof. I. Dec. Sympozjum zakończyło się wspólnym obiadem w WMSD z udziałem Ks. Kardynała, który skierował do uczestników serdeczne słowa uznania i zachęty do pracy nad duchowością¹⁷.

2000. Spotkanie członków SDTP w Roku Jubileuszowym odbyło się w dniach 4-5 XII 2000 r. w KUL i miało za przedmiot dwa ważne wydarzenia.

Pierwszego dnia wieczorem w Archidiecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w Lublinie (ul. Podwale 15) odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze z racji upływu kadencji dotychczasowego zarządu. Zebraniu przewodniczył ks. prof. A. Siemieniowski z Wrocławia. Obecni członkowie SDTP w liczbie 52.

---

¹⁶ Zob. A. Lubojemska, *Duchowość na progu trzeciego tysiąclecia*, RT 47(2000), z. 5, s. 172-174.

¹⁷ Zob. M. Chmielewski, „*Ojcostwo duchowe – teoria i praktyka*”. *Sprawozdanie z sympozjum*, RT 47(2000), z. 5, s. 129-131.

osób, po wysłuchaniu sprawozdania z działalności Sekcji za okres 1995-2000, jednogłośnie udzielili absolutorium ustępującemu zarządowi, wobec czego przystąpiono do wyborów nowego zarządu. Zgłoszoną przez ks. prof. W. Słomkę kandydaturę piszącego te słowa na nowego przewodniczącego zebrani zaakceptowali jednogłośnie. Na wiceprzewodniczącego wybrano dr. hab. Jerzego Wiesława Gogolę OCD (PAT), dyrektora Karmelitańskiego Instytutu Duchowości w Krakowie, zaś sekretarzem Sekcji została dr Teresa Paszkowska SNMPN z KUL. Wniosek nowo wybranego przewodniczącego, aby ks. prof. W. Słomkę z uwagi na jego zasługi dla SDTP ustanowić honorowym przewodniczącym Sekcji, przyjęto entuzjastycznie i jednogłośnie.

W dalszym ciągu obrad nowy przewodniczący wygłosił swoje *exposè*, zgłaszając m.in. inicjatywę utworzenia niezależnie od SDTP Polskiego Towarzystwa Teologów Duchowości, jak również podjęcia szeroko zakrojonych prac badawczych nad historią i teologią duchowości polskiej. Na koniec zebrania ks. Chmielewski zaprezentował wydruk wstępnej redakcji *Leksykonu duchowości katolickiej*, informując zarazem że na realizację tego dzieła uzyskano grant z Komitetu Badań Naukowych w wysokości 49480 zł do wykorzystania w okresie od 1 lutego 2000 do 30 czerwca 2001.

Nazajutrz, odbyło się w KUL uroczyste ogólnopolskie sympozjum dokładnie w dniu setnej rocznicy urodzin ks. prof. dr hab. Antoniego Słomkowskiego, odnowiciela KUL po II wojnie światowej, a także inicjatora akademickiej teologii duchowości w Polsce. Po Mszy św. koncelebrowanej w kościele akademickim pod przewodnictwem arcybiskupa seniora prof. dr hab. Bolesława Pylaka, bardzo liczne grono uczestników udało się do starego gmachu KUL, gdzie w obecności rektora KUL prof. dr hab. Andrzeja Szostka MIC i przedstawicieli Senatu Akademickiego, Ksiądz Arcybiskup dokonał odsłonięcia i poświęcenia tablicy pamiątkowej ku czci ks. A. Słomkowskiego.

Zgłoszoną przeze mnie inicjatywę ufundowania tablicy pamiątkowej ze składek społecznych najpierw poparła Rada Wydziału Teologii KUL, a następnie zaakceptował ją Senat Akademicki. W odpowiedzi na listy rozesłane do wykładowców i byłych studentów KUL, jak również do członków SDTP i do innych osób, do kasy KUL wpłynęły środki finansowe, które w całości pokryły koszty przygotowania tablicy i zorganizowania sympozjum. Tablicę według moich sugestii zaprojektowała artysta-plastyk Jolanta Słomianowska. Kompletna lista fundatorów, w przeważającej liczbie członków SDTP, została dołączona do książki pt. *Książd rektor Antoni Słomkowski. Stulecie urodzin* (red. M. Chmielewski, Lublin 2001, ss. 182), zawierającej pełną dokumentację tego wydarzenia¹⁸.

Po poświęceniu tablicy pamiątkowej i krótkim przemówieniu rektora KUL, wszyscy obecni udali się do Auli im. Kard. S. Wyszyńskiego, gdzie wygłoszono następujące odczyty: prof. dr hab. Jan Ziółek (KUL) – *Materialna, naukowa i duchowa odnowa KUL przez ks. rektora Antoniego Słomkowskiego*; ks. prof. dr hab. Józef Warzeszak (UKSW) – *Dar cierpienia dla KUL*; abp prof. dr hab. Bolesław Pylak (KUL) – *Ks. prof. A. Słomkowski – dogmatyk*; ks. prof. dr hab. Walerian Słomka (KUL) – *Wkład ks. Słomkowskiego w polską teologię duchowości*; prof. dr hab. Grażyna Karolewicz (KUL) – *Moje spotkanie z ks. Antonim Słomkowskim*. Wzruszającym akcentem dopełniającym wygłoszone odczyty było odtworzenie z taśmy magnetofonowej fragmentu wspomnień autobiograficznych ks. Słomkowskiego, zarejestrowanych przez prof. G. Karolewicz pod koniec jego życia. O ks. Słomkowskim opowiadali jego uczniowie (m.in. J. O. Filek OCD), współpracownicy i najbliższa rodzina. Według zapisów w recepcji sympozjum wzięło w nim udział ponad 150 osób z całej Polski. Oprócz teologów duchowości dużą cześć uczestników stanowiła rodzina i wychowankowie ks. Słomkowskiego.

---

¹⁸ Zob. tenże, *Uniwersytet katolicki musi być w pełni sobą...* (Relacja z sympozjum o ks. Antonim Słomkowskim), PU 12(2000), nr 6, s. 24.

Ważnym elementem powyższej uroczystości była prezentacja pośmiertnego wydania książki ks. Słomkowskiego pt. *Teologia życia duchowego w świetle Soboru Watykańskiego II* (opr. M. Chmielewski, Ząbki 2000, ss. 327). Jest to zapis pierwszych w Polsce akademickich wykładów z teologii duchowości, jaki pozostawił ks. Słomkowski w postaci skryptu pt. *Teologia życia wewnętrznego*, liczącego 924 strony.

Z powodu prac nad zorganizowaniem powyższego sympozjum, opracowaniem książki ks. Słomkowskiego, jak również intensywnych prac nad finalizacją *Leksykonu duchowości katolickiej*, zaplanowany siódmy tom z serii „Duchowość w Polsce” pt. *Ojcostwo duchowe – teoria i praktyka*, zawierający materiały z sympozjum SDTP we Wrocławiu wraz ze studiami uzupełniającymi, ukazał się w terminie późniejszym¹⁹.

2001. W kolejnym roku działalności SDTP prace koncentrowały się głównie nad ostatecznym przygotowaniem do druku *Leksykonu duchowości katolickiej*. Okazją do spotkania i podsumowania prac Sekcji było ogólnopolskie sympozjum zorganizowane w KUL w dniach 9-10 XI 2001 r. we współpracy z Instytutem Teologii Duchowości KUL pod nazwą XXVI Dni Duchowości nt. „Signum magnum – duchowość maryjna”. Jest to kontynuacja zainicjowanych w 1976 r. przez ks. prof. W. Słomkę Tygodni Duchowości. W pierwszym dniu sympozjum w wygłoszono następujące wykłady: *Maryja w tajemnicy Chrystusa i Kościoła* – ks. prof. W. Słomka (KUL); *Signum magnum u podstaw chrześcijańskiej antropologii* – prof. A. J. Nowak OFM (KUL); *Polska duchowość maryjna* – abp dr S. Nowak (Częstochowa); *Maria als Signum Magnum für das Kommende und Vereinte Europa* (Maryja jako Signum Magnum przyszłej i zjednoczonej Europy) – ks. dr hab. Johann Enichlmayr (Linz, Austria); *Duchowość i pobożność maryjna w perspektywie III tysiąclecia* – prof. dr hab. Celestyn S. Na-

---

¹⁹ A. Deneka, *Ojcostwo duchowe – teoria i praktyka*, RT 49(2002) z. 5, s. 222-225.

piórkowski OFMConv. (KUL); *Duchowość maryjna w życiu i nauczaniu Prymasa Tysiąclecia* – ks. dr Teofil Siudy (przewodniczący Polskiego Towarzystwa Mariologicznego, Częstochowa); *Maryja Dziewica – wzór konsekracji i naśladowania Chrystusa* – dr Janusz Kumala MIC (Kwartalnik Mariologiczny „Salvatoris Mater”, Licheń). W południe liturgii eucharystycznej w kościele akademickim przewodniczył abp S. Nowak.

Nazajutrz po Mszy św. pod przewodnictwem abp. Józefa Życkińskiego, metropolity lubelskiego, miała miejsce uroczystość wręczenia Księgi Pamiątkowej ks. prof. dr. hab. Jerzemu Misiurkowi. Księgę pt. *In Christo Redemptore. Księga Pamiątkowa ku czci ks. prof. dr hab. Jerzego Misiurka* (Lublin 2001, ss. 402) zredagował ks. dr Jarosław M. Popławski. Laudację przygotowaną przez ks. prof. dr. hab. Czesława S. Bartnika odczytał prodziekan Wydziału Teologii KUL ks. prof. dr hab. Krzysztof Gózdź. Po przerwie zaprezentowano jeszcze dwa odczyty: *Jaka duchowość objawień fatimskich?* – dr Kazimierz Pek MIC (KUL) i *Orędzie fatimskie na polskiej ziemi* – Mirosław Drozdek SAC (Kustosz Sanktuarium M. B. Fatimskiej w Zakopanem)²⁰.

Materiały z tegoż sympozjum wraz ze studiami uzupełniającymi zostały wydane w 23. tomie serii „Homo meditans” (Lublin 2002, ss. 486), również zainicjowanej przez ks. prof. W. Słomkę.

Wieczorem pierwszego dnia obrad w Archidiecejalnym Domu Rekolekcyjnym w Lublinie (ul. Podwale 15) odbyło się doroczne zebranie członków SDTP, podczas którego dyskutowano nad zgłaszaniem wcześniej projektem utworzenia towarzystwa naukowego teologów duchowości. W tej sprawie odczytano pismo od przewodniczącego Rady Naukowej Episkopatu Polski ks. bp. prof. dr. hab. Jana B. Szłagi, który wyraził aprobatę dla tej inicjatywy. Dyskutowano ponadto nad zgłoszonymi przez przewodniczącego SDTP sugestiami odnośnie do prowadzenia

---

²⁰ Zob. M. Chmielewski, „*Signum magnum*” – *duchowość maryjna*, PU 13(2001), nr 6, s. 16.

prac badawczych nad całokształtem historii i teologii duchowości polskiej. W zebraniu uczestniczyło 44 osoby.

2002. Najważniejszym wydarzeniem tego roku prac SDTP było wydanie w pierwszych dniach lutego *Leksykonu duchowości katolickiej* przez Wydawnictwo „M” w Krakowie. Dzieło przygotowane przez 84 autorów, zawiera 433 hasła, liczy 988 strony i waży 1,71 kg. Pomimo różnych niedoskonałości, dzieło – oprócz prezentacji w prasie i w radio (np. moja audycja „na żywo” w Radio Maryja 25 II 2002 r.) – spotkało się z licznymi przychylnymi recenzjami (także w „Tygodniku Powszechnym”)²¹. Społeczny rezonans, jaki wywołało, co m.in. zainspirowało Wydawnictwo „M” do otwarcia serii leksykonów (w 2002 r. ukazał się *Leksykon teologii fundamentalnej*, a w przygotowaniu jest *Leksykon teologii pastoralnej*), wskazuje na ogromne zapotrzebowanie na tego typu opracowanie i owocność podejmowanych trudów. W związku z dwukrotnym dodrukiem naszego *Leksykonu* (łącznie nakład ok. 2500 egz.) w czerwcu 2002 r. Wydawnictwo „M” zaproponowało przygotowanie drugiego wydania dzieła, poszerzonego i poprawionego.

W związku z ukazaniem się *Leksykonu* w Auli im. Jana Pawła II w KUL dnia 21 III 2002 r. odbyła się sesja naukowa promująca dzieło. O *Leksykonie*, historii jego powstania i znaczeniu dla polskiej nauki, a także o możliwości wykorzystania w formacji duchowej oraz duszpasterstwie mówili: ks. prof. J. Misiurek (KUL) – *Encyklopedie i słowniki duchowości w katolickiej*; ks. dr hab. M. Chmielewski (KUL) – *Geneza i założenia „Leksykonu duchowości katolickiej”*; ks. prof. S. Urbański (UKSW) – *Teologiczno-duchowa treść „Leksykonu duchowości katolickiej”*; prof. dr hab. A. J. Nowak OFM (KUL) – *Psychologia eklezjalna i chrystoformizacja w „Leksykonie duchowości katolickiej”*; ks. prof. W. Słomka (KUL) – *„Leksykon duchowości katolickiej” w kontekście polskiej teologii*; ks. prof. H.

---

²¹ Zob. Ł. Mazurkiewicz, *Duchowość kraju nad Wisłą*, TP 2002 nr 45, s. 11.

Wejman (UAM) – *Zastosowanie „Leksykonu duchowości katolickiej” w formacji duchowej i duszpasterstwie*; Piotr Ślabeł (Wydawnictwo „M”) – *Duchowość w publikacjach Wydawnictwa „M”*. Dopelnieniem referatów była dyskusja, podczas której zgłaszano propozycje zmian i uzupełnień do drugiego wydania. W sesji tej wzięło udział liczne grono współautorów, którzy otrzymali *gratis* egzemplarze autorskie. W sumie przybyło około 120 osób.

Doroczne zebranie członków SDTP odbyło się przy okazji ogólnopolskiego sympozjum w ramach XXVII Dni Duchowości nt. „Duchowość św. Józefa z Nazaretu”, zorganizowanego w KUL w dniach 22-23 XI 2002 r. Podczas sympozjum zaprezentowano następujące referaty: *Duchowość mężczyzny* – prof. dr hab. A. J. Nowak OFM (KUL); *Józef z Nazaretu wzorem mężczyzny i ojca* – ks. prof. dr hab. Bronisław Mierzwiński (UKSW); *Św. Józef Marelllo na tle epoki* – ks. bp dr Zygmunt Zimowski (Radom); *Die Bedeutung des Heiligen Josef für die Spiritualität der Familie von heute* (Znaczenie św. Józefa dla duchowości współczesnej rodziny) – ks. dr hab. Johann Enichlmayr (Linz, Austria); *Św. Józef w duchowości polskiej* – ks. prof. dr hab. J. Misiurek (KUL); *Kult św. Józefa w sanktuarium kaliskim* – ks. dr Jacek Plota (kustosz Sanktuarium św. Józefa, Kalisz); *Kierunki we współczesnej józefologii* – ks. dr Andrzej Latoń (przewodniczący Polskiego Studium Józefologicznego w Kaliszu); *Sylwetka duchowa św. Józefa z Nazaretu* – ks. prof. dr hab. M. Chmielewski (KUL); *Św. Józef w duchowości życia konsekrowanego* – dr hab. J. W. Gogola OCD (Karmelitański Instytut Duchowości, Kraków); *Opiekun Kościoła świętego* – ks. prof. W. Słomka (KUL).

Podczas zebrania SDTP, które odbywało się tradycyjnie wieczorem w Archidiecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w Lublinie (ul. Podwałe 15), skupiono się na planowaniu prac Sekcji, głównie w związku ze zbliżającym się jubileuszem dwudziestolecia. Podjęto uchwałę o przygotowaniu niniejszego jubileuszowego wydania ósmego tomu z serii „Duchowość w Polsce” oraz zdecydowano, że jubileuszowy dwudniowy zjazd odbędzie się w

Krakowie i połączony będzie z pielgrzymką do Sanktuarium Miłosierdzia Bożego.

Realizując postulaty zebrania, dwa miesiące później ustalono, że zjazd odbędzie się w seminarium duchownym zmartwychwstańców w Krakowie (ul. Ks. Pawlickiego 1) w dniach 5-6 V 2003 r. Temat przewodni będzie brzmieć: „Teologia duchowości w Polsce”. Zjazd rozpocznie się Eucharystią pod przewodnictwem honorowego przewodniczącego SDTP ks. prof. W. Słomki. Po powitaniach referaty w kluczu „wczoraj – dziś – jutro” polskiej teologii duchowości wygłoszą: ks. prof. J. Misiurek (KUL) – *Specyfika polskiej duchowości*; ks. prof. dr hab. A. Siemieniowski (PWT Wrocław) – *Współczesne zagrożenia duchowości*; prof. P. P. Ogórek (UKSW) – *„Zwrot ku mistyce” w duchowości współczesnej*; ks. prof. S. Urbański (UKSW) – *Duchowość w perspektywie jednoczącej się Europy*. Dopelnieniem referatów będzie praca w zespołach problemowych: *Ośrodki naukowo-dydaktyczne duchowości* – prowadzi ks. prof. I. Werbiński (UMK); *Centra formacji duchowej* – prowadzi dr K. Wons SDS (Ośrodek Formacji Duchowej Salwatorianów, Kraków); *Książki i czasopisma z zakresu duchowości* – prowadzi dr W. Seremak SAC (KUL); *Teologia duchowości w seminariach duchownych* – prowadzi ks. dr J. Jagielka (WSD Kielce); *Teologia duchowości w nowicjatach zakonnych* – prowadzi dr Marian Gołąb OFMConv. (Kalwaria Pałacowska). Wieczorem uczestnicy zjazdu wezmą udział w wykładach VII Tygodnia Duchowości Karmelitańskiej w Karmelitańskim Instytucie Duchowości. Nazajutrz, po jutrzni i śniadaniu odbędzie się dyskusja plenarna nt. *Duchowość w Polsce*, którą poprowadzi ks. prof. dr hab. J. Machniak (PAT). Gościem specjalnym będzie ks. bp dr Zygmunt Zimowski, przewodniczący Komisji Nauki Wiary KEP (Radom), który przedstawi *Perspektywy współpracy sekcji profesorskich w ramach Komisji Nauki Wiary KEP*. Na zakończenie zjazdu bp Z. Zimowski przewodniczyć będzie uroczystej koncelebrze w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia.

IV. Bilans dwudziestolecia

Teologowie duchowości w Polsce. Jak wynika z dostępnych informacji, aktualnie (stan na dzień 30 IV 2003 r.) w Polsce żyje 358 teologów duchowości. Do tego grona zaliczono wszystkie te osoby, o których wiadomo, że ukończyli specjalistyczne studia w kraju lub zagranicą, bądź niezależnie od innych specjalizacji żywo interesują się duchowością, o czym świadczą zarówno ich publikacje jak i inne formy uprawiania teologii duchowości. Nie wszyscy jednak spośród nich formalnie zgłosili gotowość uczestniczenia w pracach SDTP.

Wśród wymienionych na końcu niniejszej książki specjalistów w dziedzinie duchowości, jest 1 arcybiskup i 5 biskupów, 166 kapłanów diecezjalnych, 115 kapłanów zakonnych, 28 sióstr zakonnych i 43 świeckich (31 kobiet, 12 mężczyzn). Pod względem stopni naukowych sytuacja przedstawia się następująco: profesorów tytularnych i doktorów habilitowanych na stanowisku profesora – 14, doktorów – 127, pozostali posiadają licencjat z duchowości. Szczegółowe dane przedstawia poniższy diagram:

	Profesorów	Doktorów	Licencjatów	Razem
Biskupów	–	6	–	6
Kapłanów diecezjalnych	9	63	94	166
Kapłanów zakonnych	5	41	69	115
Sióstr zakonnych	–	8	20	28
Świeckich kobiet	–	5	26	31
Świeckich mężczyzn	–	4	8	12
Razem	14	94	143	358

Powyższe dane statystyczne pozwalają na wysnucie kilku ważnych wniosków. Otóż przede wszystkim widać, że w ciągu ostatnich dziesięcioleci, dzięki wyteżonej pracy zaledwie kilku ośrodkom naukowo-dydaktycznym, takim jak: Instytut Teologii Duchowości KUL, Sekcja Teologii Duchowości, Prymasowski Instytut Życia Wewnętrznego i Katedry Teologii Duchowości na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie i Wrocławiu oraz na kilku Wydziałach Teologii uniwersytetów państwowych, Kościół w Polsce wzbogacił się o potężną armię ludzi przygotowanych do promocji życia duchowego. Niebagatelną rzeczą jest to, że wśród nich jest coraz większa rzesza świeckich, tak mężczyzn jak i kobiet. W ten oto sposób teologia duchowości wypracowuje sobie w pełni zasłużone prawo obywatelstwa wśród dyscyplin naukowych, nie tylko teologicznych.

Sesje naukowe. W ciągu dwudziestu lat istnienia SDTP zorganizowała 15 sympozjów naukowych, z tego 11 ogólnopolskich i 6 z udziałem gości z zagranicy. Oto pełne zestawienie:

- 5-6 XI 1990, KUL – Ogólnopolskie sympozjum pt. „Światłość w ciemności” z okazji rocznicy 400-lecia śmierci św. Jana od Krzyża;
- 11 XI 1992, KUL – Ogólnopolskie sympozjum na temat „Medytacja chrześcijańska”;
- 11 XI 1993, KUL – Ogólnopolskie sympozjum pt. „Proponowane postawy względem Boga, Kościoła i człowieka przez wybrane organy prasowe III Rzeczypospolitej”;
- 11 XI 1994, KUL – Ogólnopolskie sympozjum nt. „Bóg i człowiek w modlitewnym przeżyciu”;
- 21-22 IV 1995, Zalesie Górne – Sesja naukowa nt. „Polski słownik duchowości” (sesja zamknięta);
- 25 V 1996, KUL – Ogólnopolskie sympozjum nt. „Duchowości Akcji Katolickiej”;

- 10 V 1997, KUL – Ogólnopolskie sympozjum nt. „Instytuty świeckie w 50-lecie «Provida Mater Ecclesia»”;
- 6 XI 1997, KUL – Ogólnopolskie sympozjum nt.: „W sercu Kościoła będę Miłością” z okazji 100-lecia śmierci św. Teresy od Dzieciątka Jezus;
- 5 XI 1998, Kraków – Sympozjum naukowe nt. „Duchowość chrześcijańska na progu trzeciego tysiąclecia «Tertio millennio adveniente»”;
- 4-5 XI 1999, Wrocław PWT – Sympozjum nt. „Ojcostwo duchowe – teoria i praktyka”;
- 4-5 XII 2000, KUL – Ogólnopolskie sympozjum nt. „Ks. rektor Antoni Słomkowski (1900-1982), odnowiciel KUL i teolog duchowości – w stulecie urodzin” (zorganizowane we współpracy z Instytutem Teologii Duchowości KUL);
- 9-10 XI 2001, KUL – XXVI Dni Duchowości pt. „Signum magnum – duchowość maryjna” (zorganizowane we współpracy z Instytutem Teologii Duchowości KUL);
- 21 III 2002, KUL – Ogólnopolska sesja naukowa nt. „Leksykon duchowości katolickiej”, promująca to dzieło (zorganizowana we współpracy z Instytutem Teologii Duchowości KUL);
- 22-23 XI 2002, KUL – XXVII Dni Duchowości pt. „Duchowość św. Józefa z Nazaretu” (zorganizowane we współpracy z Instytutem Teologii Duchowości KUL);
- 5-6 IV 2003, Kraków – Sesja naukowa nt. „Teologia duchowości w Polsce” (sesja zamknięta).

Publikacje. W ramach swojej dwudziestoletniej działalności SDTP wydała drukiem 14 pozycji książkowych. Większość z nich ukazała się w ramach serii „Duchowość w Polsce”, której celem jest nie tylko dokumentowanie prac badawczych Sekcji, ale także stworzenie możliwości publikacji początkującym teologom. Oto pełny wykaz publikacji:

Teologia duchowości katolickiej, red. W. Słomka, M. Chmielewski, J. Misiurek, A. J. Nowak, Lublin 1993, ss. 414;

- M. Chmielewski, W. Słomka, *Polscy teologowie duchowości* („Duchowość w Polsce”, t. 1), Lublin 1993, ss. 242;
- Postawy duchowe wobec Boga, Kościoła i człowieka* („Duchowość w Polsce”, t. 2), red. M. Chmielewski, Lublin 1995, ss. 276;
- Oblicza doskonałości chrześcijańskiej* („Duchowość w Polsce”, t. 3), red. M. Chmielewski, Lublin 1996, ss. 219;
- Świeccy w Akcji*, red. W. Słomka, Lublin 1996, ss. 176;
- Z Chrystusem w świecie. Instytuty świeckie w 50-lecie „Provida Mater Ecclesia”*. Wypowiedzi Kościoła. Materiały z sympozjum („Duchowość w Polsce”, t. 4), red. M. Chmielewski, W. Słomka, K. Stawecka, Lublin 1997, ss. 267, 1 nlb.;
- „W sercu Kościoła będę Miłością”*. Materiały z ogólnopolskiego sympozjum z okazji setnej rocznicy śmierci św. Teresy od Dzieciątka Jezus, Doktora Kościoła, red. W. Słomka, M. Chmielewski, Ł. Kasparek, Kraków 1998, ss. 156, 4 nlb.;
- Człowiek wielkiej mądrości i świętości. Błogosławiony Honorat Koźmiński kapucyn*. Materiały z obchodów dziesiątej rocznicy beatyfikacji o. Honorata Koźmińskiego... („Duchowość w Polsce”, t. 5), red. G. Bartoszewski, H. I. Szumił, M. Chmielewski, Lublin 1999, ss. 272;
- Duchowość na progu trzeciego tysiąclecia* („Duchowość w Polsce”, t. 6), red. M. Chmielewski, Lublin 1999, ss. 239;
- A. Słomkowski, *Teologia życia duchowego w świetle Soboru Watykańskiego II*, opr. M. Chmielewski, Ząbki 2000, ss. 327;
- Ojcostwo duchowe – teoria i praktyka* („Duchowość w Polsce”, t. 7), red. M. Chmielewski, Lublin 2001, ss. 318;
- Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Lublin-Kraków 2002, ss. 988;
- Teologowie duchowości w Polsce 2003* („Duchowość w Polsce”, t. 8), opr. M. Chmielewski, Lublin 2003, ss. 409;
- Z Chrystusem w świecie. Dokumenty Kościoła odnośnie do świeckich konsekrowanych* („Duchowość w Polsce”, t. 9), opr. M. Chmielewski, Lublin 2003, (w druku) – wydanie drugie zmienione i poszerzone.

Plany na przyszłość. Biorąc pod uwagę fakt, że – jak pisze Jan Paweł II – „mimo rozległych procesów laicyzacji obserwujemy dziś w świecie powszechną potrzebę duchowości” (NMI 33), sprawą konieczną wydaje się w dalszym ciągu podejmowanie wysiłku na rzecz promowania duchowości w Polsce. Przede wszystkim jednak potrzeba pełniejszej integracji środowiska polskich teologów duchowości. Temu celowi służyć będzie kontynuacja podjętej w niniejszym tomie dokumentacji zarówno prac Sekcji, jak i dorobku poszczególnych jej członków. W dobie współczesnego rozwoju mediów elektronicznych niezbędnym wydaje się także założenie własnej witryny internetowej.

W trosce o promocję teologii duchowości w Polsce, SDTP planuje powołanie do życia pełnoprawnego towarzystwa naukowego teologów duchowości, które mogłoby we własnym imieniu prowadzić działalność badawczo-naukową, publikacyjną i formacyjną. W związku z tym już teraz należałoby precyzyjniej zaplanować i zorganizować długofalowe, wieloaspektowe badania nad historią i teologią duchowości w Polsce.

Na koniec pragnę podziękować wszystkim PT. Członkom SDTP za dobrą współpracę, a zarazem podkreślić, że Sekcja od samego początku cieszy się wielkim poparciem polskich biskupów i żywym zainteresowaniem ze strony duchowieństwa oraz osób konsekrowanych i świeckich. Można więc żywić nadzieję, że wymienione tutaj niektóre tylko zamierzenia, aczkolwiek bardzo ambitne, uda się zrealizować z Bożym błogosławieństwem.